

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Ryšky a soudkyň JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a JUDr. Aleny Šparlinkové ve věci

žalobce: **M. Č.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený advokátem Mgr. Davidem Obenrauchem
sídlem Kopečná 987/11, 602 00 Brno

proti
žalovanému: **J. D.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený advokátkou Mgr. Michalou Tůmovou
sídlem Purkyňova 3091/97c, 612 00 Brno

o náhradu nemajetkové újmy,

o odvolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 16. června 2023, č. j. 221 C 12/2022-138,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se v části I. výroku **potvrzuje** ohledně povinnosti žalovaného zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku částku 48 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky od 9. 9. 2021 do zaplacení.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve zbývající části I. výroku **mění** tak, že žaloba na zaplacení částky 2 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této částky od 9. 9. 2021 do zaplacení se **zamítá**.

- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na poměrné části náhrady nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 15 205,66 Kč.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 50 000 Kč s 8,5 % úrokem z prodlení ročně od 9. 9. 2021 do zaplacení (I. výrok). Současně žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce na náhradě nákladů řízení částku 37 389 Kč (II. výrok).
2. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaný dne 13. 7. 2021 doručil nadřízenému žalobce (tedy řediteli pracoviště XXXXX), děkanovi fakulty a rektorovi univerzity e-mail, v němž žalobce osočil, že je amorální, chamtivý a cholerik, což je o něm veřejně známo, a že páchá trestnou činnost, tedy že tuneluje státní finance do své firmy, páchá podvody a vydírá svého nadřízeného. Obsah e-mailu (zejména že žalobce tuneluje státní peníze) se rozšířil mezi spolupracovníky žalobce na XXXXX a i na děkanátu kolovalo na adresu žalobce urážlivé označení „*tunelář*“. E-mail dočasně snížil renomé žalobce v očích přímého nadřízeného, který si začal dávat větší pozor na případy týkající se žalobce a jeho firmy XXXXX a po dohodě s proděkanem fakulty přiměl žalobce dočasně se neucházet o velký výzkumný projekt. V současné době se však již žalobce může ucházet i o velké výzkumné projekty a lidé se již o e-mailu nebaví a zapomněli na něj.
3. Soud prvního stupně dovodil, že žalovaný protiprávně zasáhl do osobnosti žalobce, zejména do jeho důstojnosti, vážnosti a cti. Žalovaný užil výrazy o tunelování a podvodech jednoznačně v trestněprávním výrazu, tedy měl na mysli páčání trestné činnosti žalobcem, o čemž svědčí nejen to, že je žalovaný spojil výslovně s šetřením policií, ale i následný e-mail ze dne 15. 7. 2021, dle kterého se dostal k informacím ukazujícím „*s vysokou pravděpodobností na spáchání trestného činu*“. Rovněž v průběhu řízení potvrzoval žalovaný, že sporným e-mailem měl na mysli upozornění na páčání trestné činnosti žalobcem. Tím, že ve sporném e-mailu psal o žalobci jako o pachateli trestné činnosti a nerespektoval presumpci neviny, zasáhl žalovaný neoprávněně do osobnostních práv žalobce. Je zásadní rozdíl mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a prohlášením že se dotyčný dopustil daného činu, aniž by byl pravomocně odsouzen (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, publikovaný ve Sbírce soudního rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 41/2021; rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 4. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2235/2017; z 22. 4. 2010 sp. zn. 30 Cdo 3468/2008). Za přípustné skutkové tvrzení ani oprávněný hodnotící úsudek nelze považovat takové výroky, kterými dochází k porušení presumpce neviny, bez ohledu na to, zda mají reálný základ či nikoli (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, publikovaný ve Sbírce soudního rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 41/2021; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1607/2017; rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 8 Co 89/2022-247, proti kterému bylo dovolání odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3058/2022). Pro nadbytečnost proto soud prvního stupně nevyhověl důkazním návrhům žalovaného na výsledky k prokázání jeho tvrzení učiněných v tomto řízení (např. že společnost XXXXX získala majetkový prospěch, ušetřila náklady spojené s nájmem, stroji a zařízeními, které by musela v případně nevyužívání zdrojů XXXXX univerzity vynaložit apod.). Hypotetické prokázání tvrzení žalovaného by totiž nic nemohlo změnit na závěru, že žalovaný porušil presumpci neviny, čímž protiprávně zasáhl do osobnosti žalobce. Navíc žalovaný se v předmětném mailu omezil jen na kritiku všeobecného rázu, což je nepřipustné, a je naopak nezbytné, aby podklady, na nichž hodnocení spočívá (pokud nejde o skutečnosti notoricky známé), byly v rámci takovéto evaluace konkrétně uvedeny, aby adresát hodnotového soudu měl možnost takový úsudek přezkoumat a vytvořit si vlastní názor a současně, aby bylo zamezeno případnému vzniku nesprávných představ o skutečnostech, které sloužily hodnotiteli za podklad (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu z

23. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2455/2010; z 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3024/2011; z 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010; z 24. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2482/2012; rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 8 Co 89/2022-247, proti kterému bylo dovolání odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3058/2022). Prezentace hodnotícího úsudku je oprávněná jen tehdy, jde-li o kritiku věcnou a mj. konkrétní (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu z 25. 2. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3945/2019; rozsudek Nejvyššího soudu z 30. 11. 2021 sp. zn. 23 Cdo 327/2021). I kdyby hypoteticky bylo možné zkoumat i u porušení principu presumpce nevinu pravdivost skutkových tvrzení či pravdivý základ hodnotícího soudu, pak by stejně k tomu v dané věci nebylo možné přistoupit, neboť žalovaný neunesl břemeno tvrzení ohledně tunelování státních financí do firmy žalobce a podvodů žalobce. Po výzvě dle § 118 a odst. 1 a 3 o.s.ř. totiž předložil jen vágní a neurčitá tvrzení a pro bližší okolnosti odkázal na navržené výslechy svědků a své osoby, což je nepřipustné a žalovaný o tom byl poučen. Ohledně výroku o vydírání pak bylo výsledkem ředitele XXXXX jako svědka prokázáno, že žalobce ředitele XXXXX nikdy nevydíral.

4. Dle soudu prvního stupně žalovaný protiprávně zasáhl do vážnosti a cti žalobce rovněž svými dalšími mailovými výroky o tom, že žalobce je chamtivý a cholerik. Je obecně známo, že chamtivý je člověk nenasytně toužící po majetku a penězích. Skutečnost, že žalobce je chamtivý, dovozoval žalovaný z toho, že žalobce mimo vědecké činnosti na XXXXX působí ve společnosti XXXXX, která vstupuje do smluvních vztahů s XXXXX a dostává od ní finanční prostředky, a že z mailové komunikace vyplývá, že žalobce v rámci projektu řešil finance pro sebe. Dle soudu prvního stupně však není nic špatného na tom, že člověk chce vedle zaměstnání i podnikat. Korporace XXXXX je jako tzv. spin-off firma založena za účelem komercializace duševního vlastnictví vytvořeného na výzkumné organizaci (na XXXXX). V tomto smyslu je daný typ podnikání pojmově ve výsledku i ve prospěch XXXXX a nejde tak jen o zisk na straně podnikatelského subjektu, k čemuž lze k prospěšnosti spolupráce s XXXXX pro XXXXX, deklarovanou i přímo ze strany XXXXX, odkázat na dvě usnesení policejního orgánu. Ani skutečnost, že by případně žalobce v mailu z roku 2004 řešil finance pro sebe, by neznčila nic o jeho chamtivosti, přičemž tvrzení žalovaného je vágní a žalovaný i zde neunesl břemeno tvrzení.
5. Ohledně výroku, že žalobce je cholerik, neunesl podle soudu prvního stupně žalovaný přes výzvu břemeno tvrzení a důkazní o pravdivém základu hodnocení. Žalovaný předložil jen tvrzení a důkaz o tom, že žalobce v mailu z roku 2004 psal o svojí „*cholerickej porabe*“, čímž však pravdivý základ výroku prokázán není. Soud prvního stupně pro tyto účely poukázal i na kauzu řešenou rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 7. 1997, sp. zn. 23 C 102/96, publikovaným v Právních rozhledech č. 11/1997.
6. Při úvaze o přiměřeném zadostiučinění vyšel soud prvního stupně pro účely § 2951 odst. 2 o. z. z toho, že morální satisfakce by nezajistila skutečné a dostatečně účinné odčinění nemajetkové újmy. Informace o obsahu e-mailu se dostaly i mimo okruh jeho 3 adresátů a kolovaly „*septandou*“ po XXXXX i po děkanátu XXXXX, přičemž vlivem času už se lidé o tomto tématu nebaví. S poukazem na § 2957 o. z. přihlédl soud prvního stupně i k tomu, že žalovaný porušil zásadu presumpce nevinu úmyslně, neboť věděl, že policie trestní věc odložila, a přesto se o žalobci v úmyslu žalobce poškodit v jeho profesní sféře vyjadřoval jako o pachateli trestného činu. Žalovaný negativně zasáhl do profesního života žalobce a neprojevil sebereflexi, na druhou stranu se žalobci dostalo částečné satisfakce tím, že už dva dny po odeslání sporného mailu se proděkan v odpovědi žalovanému postavil na stranu žalobce. Soud prvního stupně proto žalobci přiznal požadovanou výši peněžitého zadostiučinění, a to spolu s úrokem z prodlení (s odkazem na nálezn Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. II. ÚS 2149/2017).
7. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal žalovaný odvolání, kterým se domáhal jeho změny zamítnutím žaloby. Namítl, že pokud žalovaný zaslal e-mail výhradně nadřazeným žalobce, nijak jej veřejně nešířil a jednání žalovaného nebylo objektivně způsobitelné zasáhnout do osobnostních práv žalobce. Fakt, že se zpráva žalovaného šířila dále po pracovišti žalobce, nelze žalovanému

přičítat. Žalovaný pro tyto účely poukázal na „*obdobný*“ případ, řešený usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1832/2022, a usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2023, sp. zn. II. ÚS 1184/23. K otázce porušení principu presumpce neviny žalovaný soud prvního stupně vytkl použití nepřiléhavé judikatury, týkající se šíření obvinění v masových médiích vůči neinformovanému publiku, které nemá prostředky informace nezávisle ověřit. V posuzované věci jde o soukromou zprávu, kterou žalovaný adresoval představitelům univerzity, kteří měli situaci prověřit a měli být obeznámeni s tím, v jaké fázi je vyšetřování žalobce. Soud prvního stupně dospěl na základě citovaných rozhodnutí k v demokratické společnosti naprosto neobhajitelnému závěru, že k porušení presumpce neviny a k zásahu do osobnostních práv dochází obviněním bez ohledu na to, zda má reálný základ či nikoli. Jakékoli podání trestního oznámení, jakékoli vyšetřování trestné činnosti a dokonce i jakýkoli trestní rozsudek před nabytím právní moci by pak byly protiprávním zásahem do práva na ochranu osobnosti. Žalovaný v e-mailu explicitně uvedl, že policie odložila vyšetřování žalobce s negativním výsledkem. Česká republika není totalitním státem, ve kterém by žalovanému bylo zakázáno zaujmout názor, že postup policie byl chybný. Soud prvního stupně nesprávně aplikoval test proporcionality a řádně nezohlednil relevantní kritéria. Jde-li o povahu výroků, žalovaný pouze uvedl svůj názor a netvrdil, že by žalobce byl odsouzeným pachatelem trestné činnosti. Jednalo se o výroky, jejichž obsahem byl apel, aby se interní orgány univerzity zabývaly situací pochybného jednání žalobce. Z hlediska formy výroků se nedá zapřít, že vyjádření žalovaného bylo expresivní, což ovšem samo o sobě neznamena, že by ve světle ostatních kritérií mělo právo žalobce na ochranu osobnosti převážet. Žalobce je osobou veřejného zájmu, u které je práh zásahu do osobnostních práv vyšší. Výroky ohledně nakládání s financemi univerzity se týkají veřejné sféry, naopak výroky ohledně charakteru žalobce zasahují do jeho sféry soukromé. K otázce chování kritizované osoby soud prvního stupně odmítl provést důkazní návrhy žalovaného, zejména navržený výslech spolupracovníků žalobce o tom, že se žalobce nechová k osobám, které s ním nespolečně pracují na jeho výdělečných aktivitách, adekvátně, když se vůči svým podřízeným dopouští bossingu. Z hlediska toho, kdo výrok pronáší, je žalovaný bývalým kolegou žalobce, nicméně se jedná o běžného občana bez vyšší kvalifikované váhy vyjádření. Výrok žalovaný učinil poté, co zjistil, že se univerzita odmítla jednáním žalovaného zabývat a policejnímu orgánu sdělila, že jí nevznikla žádná újma. Žalovaný vycházel z vlastní zkušenosti s jednáním žalobce a ze svého vlastního hodnocení veřejných zakázek vypisovaných v oboru, v němž je odborníkem, přičemž obdobné hodnocení zastávali také současní kolegové žalobce. I s ohledem na tyto v odborné veřejnosti sdílené pochyby nebylo rozhodnutí policie, že univerzita není poškozována, nikterak přesvědčivé. Žalovanému pak nebyl v řízení dán prostor toto prokázat, neboť navržené výsledky nebyly provedeny, přičemž soud prvního stupně ani nerozhodl procesním usnesením, že by důkazní návrhy zamítl, a pouze bez dalšího ukončil dokazování. Pokud soud prvního stupně v napadeném rozhodnutí uvádí, že označení svědků nemůže nahrazovat povinnost tvrzení, pak s tím lze v zásadě souhlasit, nicméně nelze akceptovat závěr, že by měl žalovaný nejprve přesně uvést, k čemu se budou jednotliví svědkové konkrétně vyjadřovat. To žalovaný nemůže vědět a soud prvního stupně *de facto* nabádá žalovaného, aby si se svědky předem promluvil a věděl, co budou říkat, což je nepřijatelné. Navíc v rámci podání ze dne 9. 4. 2023 žalovaný konkretizoval, k čemu se mají jednotlivé svědci vyjádřit. Dále je překvapivý skutkový závěr soudu prvního stupně, kdy na jednu stranu vzal na vědomí, že v odpovědi na e-mail žalovaného uvedli zástupci univerzity, že se jeho podněty nehodlají zabývat a že vůči žalobci nepodnikly žádné sankční kroky, ale na druhou stranu dovodil, že i tak byla žalovanému e-mailem způsobena újma. Situace okolo žalobce byla dlouhodobě řešeným tématem, o kterém se vědělo, a soud vzal za svou domněnku svědkyně T., že se měla situace žalobce zhoršit v souvislosti s tímto mailem. Nicméně jak je zjevné z odpovědi adresátů e-mailu, tito svůj postoj nijak nezměnili. Žalovanému nemůže být přičítáno k tíži, že došlo k porušení listovního tajemství. Soud prvního stupně rovněž bez dalšího převzal zjištění policejního orgánu, přestože s ohledem na § 135 o.s.ř. pro něj nejsou závazná, což se projevilo zejména ohledně toho,

zda na straně univerzity mělo docházet k újmě. Pokud univerzita prohlásila, že jí žádná škoda nevznikla, podstatou vyjádření žalovaného bylo to, že se jejím vznikem představitelé univerzity zabývali nedostatečně.

8. Žalobce navrhl potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. Soud prvního stupně se dostatečně argumentačně vypořádal s námitkami žalovaného, které se v odvolání v podstatě opakují, odvracejí pozornost od merita věci a navržené důkazy s projednávanou věcí nijak nesouvisejí. Žalovaný protiprávně zasáhl do osobnosti žalobce a vědomě osočil žalobce ze závažné trestné činnosti, přestože si byl vědom, že uváděné jednání bylo orgány činnými v trestním řízení prošetřeno s negativním výsledkem. O tom, zda někdo spáchal trestný čin a jaký, nerozhoduje subjektivní náhled jednotlivce, ale výlučně orgány k tomu z Ústavy a ze zákona povolané, případný nesouhlas s autoritativním (a pravomocným) rozhodnutím těchto orgánů je zcela nerozhodný a nemůže založit důvod pro vyvinění z odpovědnosti za (neoprávněný) zásah do zákonem chráněných hodnot jiných subjektů (s poukazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96).
9. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno k tomu oprávněným subjektem (§ 201 o.s.ř.), směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné (§ 201, § 202 a *contr.* o.s.ř.), a bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející i nad rámec odvolacích důvodů, a dospěl k závěru, že odvolání žalovaného je částečně důvodné. S právním názorem odvolacího soudu, ohledně dvou výroků žalovaného odlišným od názoru soudu prvního stupně, byli účastníci řízení v zájmu předvídatelnosti a s poukazem na zákaz překvapivého rozhodnutí předem seznámeni při jednání odvolacího soudu, konaném dne 18. 9. 2024.
10. Patří k obecným východiskům práva na ochranu osobnosti (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018), že ke vzniku občanskoprávní povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka musí být splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívajícího buď v porušení, nebo ohrožení osobnosti člověka v jeho fyzické či morální integritě. Zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry člověka (obdobně viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 439/2018). Není tu rozhodné, zda k újmě skutečně došlo; postačuje objektivní způsobilost příslušného jednání takovou újmu způsobit (viz např. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007).
11. K otázce, zda zásah byl **objektivně způsobitelný vyvolat následky** na osobnosti člověka, odvolací soud nepřehlíží argumentaci žalovaného případem řešeným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1832/2022, a usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2023, sp. zn. II. ÚS 1184/23. V dané věci Nejvyšší soud aproboval závěr, že pokud žalovaní předali podnět rektorovi univerzity a předsedovi akademického senátu, nebyl předmětný podnět žalovanými zveřejněn (zpřístupněn široké veřejnosti). Ústavní soud ústavní stížnost odmítl a zdůraznil, že do svobody slova a svobody projevu může být u výroků pronesených či písemně vyjádřených v rámci akademické obce zasaženo jen v extrémních případech.
12. V tom však spočívá zcela odlišný kontext nyní posuzované věci, která tedy není oproti přesvědčení žalovaného srovnatelným případem, neboť žalovaný posuzovaný projev neučinil jako člen akademické obce, nýbrž jako ředitel obchodní společnosti XXXXXX V předmětném e-mailu žalovaný sám výslovně píše o bývalé katedře a bývalých kolezích a v odpovědi na e-mail proděkan v zastoupení děkana žalovanému sděluje, že vzhledem k tomu, že žalovaný není členem akademické obce XXXXX, nepovažuje za vhodné, aby žalovaný řešil její problémy, které se ho netýkají. Otázky svobody projevu vyjádřeného v rámci akademické obce proto v posuzované věci

nejsou oproti žalovaným nepřiléhavě odkazované kauze vůbec ve hře, což nutně vrhá na celkový kontext věci jiné světlo.

13. Především však dle názoru odvolacího soudu neexistuje rovnítko mezi absencí zpřístupnění zásahu široké veřejnosti a absencí objektivní způsobilosti zásahu dotknout se práva na ochranu osobnosti, což je kategorie obsahově širší. Za způsobilý zásah by bylo možno uznat dokonce i výroky, ke kterým došlo mezi čtyřma očima v nepřítomnosti jiných osob, pokud by se prokázalo, že se tyto výroky dotýkající se osobnosti člověka dostaly na známost jiným osobám (viz Zpráva o rozhodování soudů ve věcech ochrany osobnosti a tiskových oprav ze dne 18. 9. 1969, sp. zn. CpJ 138/69). Občanský zákoník implicitně odlišuje mezi otázkou zpřístupnění zásahu široké veřejnosti a otázkou objektivní způsobilosti zásahu dotknout se práva na ochranu osobnosti i tím, že násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost nezakotvuje jako předpoklad odpovědnosti za zásah, ale jako okolnost zvláštního zřetele hodnou, která musí být na základě § 2957 o. z. zvážena při stanovení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění. Nadto v systému komplementární ochrany osobnosti, v němž se prostředky soukromého a veřejného práva vzájemně podporují, lze s poukazem na požadavky jednoty a bezrozpornosti právního řádu poukázat také na doktrinální a judikatorní výklad skutkových podstat přestupku ublížení na cti dle § 7 odst. 1 písm. a) a § 7 odst. 2 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Komentářová literatura s oporou v judikatuře Nejvyššího správního soudu u nich vychází z toho, že není rozhodující, zda k urážce dojde na veřejnosti či v soukromí mezi čtyřma očima, a před kým se tak stane. Uražená osoba ani nemusí být spáchání přítomna. Pojmovým znakem přestupku ublížení na cti není pronesení hanlivého výroku před větším množstvím lidí, je jím však skutečnost, že se jedná o výrok urážlivý nebo zesměšňující, a dále povědomost pachatele o tom, že se v dané situaci a v dané skupině obyvatel, tedy v celkovém společenském kontextu, jedná o výrok hanlivý (komentář k § 7 in *Strakoš, J.* Zákon o některých přestupcích: Praktický komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO251_2016CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2007, č. j. 2 As 60/2006-53). Dle názoru odvolacího soudu není rozumný důvod, proč by se v systému komplementární ochrany osobnosti měl (bez jakékoli zákonné opory, respektive odlišnosti, a v rozporu s požadavky jednoty a bezrozpornosti právního řádu) výklad prováděný pro účely civilního deliktního práva odlišovat od výkladu zastávaného pro účely deliktního práva veřejného (přestupkového).
14. Pro úspěšné uplatnění práva na ochranu osobnosti postačí, že zásah byl objektivně způsobilý narušit nebo alespoň ohrozit chráněné osobnostní statky (z mnoha srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 30 Cdo 41/2017; s poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 662/2002). Není tu rozhodné, zda k újmě skutečně došlo; postačuje objektivní způsobilost příslušného jednání takovou újmu způsobit (viz např. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007). Někteří autoři dokonce v určité zkratce uvádějí, že nemajetkovou újmu představuje již zásah do osobnostních práv člověka sám o sobě (viz *Melzer, F., Tégl, P. a kol.* Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081. Praha: Leges, 2018, s. 43, odst. 125).
15. Okolnost, nakolik je žalovanému právně přičitatelné, k jak širokému okruhu osob se výroky skutečně dostaly či objektivně dostat mohly, má vliv jen na rozsah odpovědnosti žalovaného (a tedy i na úvahy o přiznání adekvátní satisfakce za takový neoprávněný zásah).
16. Pokud tedy žalovaný rozeslal předmětný e-mail, obsahující výroky zasahující do osobnosti žalobce, celkem třem osobám (řediteli ústavu, děkanovi fakulty a rektorovi univerzity), pak jej sice nezpřístupnil široké veřejnosti, nicméně výše uvedenou optikou je **objektivní způsobilost zasáhnout do práva na ochranu osobnosti žalobce dána**. Pro žalovaného nadto mohlo být předvídatelné (a je mu tedy přičitatelné), že se informace z e-mailu mohou dostat do rukou nejen jeho přímým adresátům, ale rovněž dalším osobám, které na výkonu řídicí činnosti adresátů participují, respektive je jimi na ně delegován, či na které se tyto osoby kvůli prověření daných

témat mohou obrátit. Takový reálný a nikoli jen vyspekulovaný předpoklad se v posuzované věci skutečně materializoval, neboť na e-mail reagoval dne 15. 7. 2021 nikoli přímo děkan, nýbrž v jeho zastoupení proděkan XXXXX. Ostatně žalovaný v odvolání sám argumentuje, že představitelé univerzity, kterým e-mail zaslal, měli situace interně prověřit. I z toho vyplývá, že žalovaný počítal a musel počítat s tím, že informace z e-mailu se dostanou k širšímu okruhu osob než jen k jeho přímým adresátům.

17. Na základě kompilace relevantních kritérií, seřazených Ústavním soudem z bohaté judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu do nálezu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14, při řešení kolize mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti musí být brány v potaz zejména: (1) povaha výroku (skutkové tvrzení či hodnotový soud), (2) obsah výroku (např. projev politický či komerční), (3) forma výroku (zejména míra expresivity či vulgarity), (4) postavení kritizované osoby (osoba veřejně činná či veřejně známá), (5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry kritizovaného, (6) chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama vyprovokovala či jak se k ní postavila), (7) kdo výrok pronáší (novinář, běžný občan, politik), (8) kdy tak učiní (např. jaké měl či mohl mít k dispozici konkrétní údaje, a v jaké situaci tak učinil). Výčet není konečný, musí být brán v úvahu i celkový kontext věci a specifické okolnosti.
18. Žalobce jako vysokoškolského pedagoga lze považovat v určité míře za **osobu veřejného zájmu**, byť ochrana jeho osobnosti není snížena natolik jako u politiků, tedy osob veřejného zájmu *par excellence*. Je nepochybné, že povolání pedagoga je spojeno s jeho veřejným působením, byť oproti politikům do značné míry limitovaným. Na tyto pracovníky jsou kladeny zvýšené odborné i morální nároky, takže v tomto smyslu podléhají kontrole veřejnosti, a to zejména té, která se s jejich prací setkává (k poněkud snížené míře ochrany osobnosti pedagogů srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2563/2009; ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3981/2013; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4999/2017; viz i závěry tamního odvolacího soudu v žalovaném odkazované kauze řešené usnesením Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2023, sp. zn. 25 Cdo 1832/2022). Rovněž Ústavní soud akceptoval názor, že pedagog (a v daném případě i představitel politické strany) na fakultě, na jejíž půdě mělo dojít k zásahu do jeho osobnostních práv, je povinen akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 1572/14).
19. Ohledně hodnotícího úsudku žalovaného v podobě **výrazu „cholerik“** nesdílí odvolací soud názor, že by za něj měla být žalobci přiznána jakákoli satisfakce, natož satisfakce finanční. Žalobce jako vysokoškolský pedagog je totiž, jak již uvedeno, povinen snášet širší míru výroků zasahujících do své osobnosti, byť nikoli tak širokou jako politici a mediální hvězdy, a své označení za „cholerika“ by proto měl být schopen tolerovat. Ostatně i jeho právní zástupce při jednání soudu prvního stupně dne 24. 3. 2023 uvedl, že se s takovým výrokiem žalobce „snad“ dokáže smířit, a dle přesvědčení odvolacího soudu by tak opravdu měl učinit tím spíše, že žalovaný prokázal určitý skutkový základ předmětného hodnocení v podobě e-mailu žalobce s vlastní zmínkou o cholerické povaze („*Roky mam, napriek konfliktnym zaujmov ktore sa obcas objavili a mojej cholerickej povahe, korektne vzťahy a uplnu doveru k mnohym ludom o pomoc ktorych sa mozem opriet...*“). Není pro tyto účely určující, že jde o e-mail staršího data (z roku 2004), přičemž úvaha soudu prvního stupně o tom, že se člověk vyvíjí, je poněkud spekulativního charakteru a stejně tak dobře lze argumentovat, že se osobnostní rysy člověka mohou věkem naopak prohlubovat. Oproti názoru soudu prvního stupně nelze tuto věc srovnat s případem řešeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 7. 1997, sp. zn. 23 C 102/96, publikovaným v Právních rozhledech č. 11/1997, v němž byl výraz o cholerické povaze užit ve výrazně intenzivnějším kontextu a netýkal se osoby se sníženou mírou ochrany osobnosti (šlo o článek v hromadném sdělovacím prostředku dostupném široké veřejnosti o konkurenčním boji mezi taxikáři, ve kterém ředitel hotelu na adresu jednoho z nich uvedl, že jeho taxi nevidí u hotelu rád, neboť „*je to cholerik a mohl*“).

by našim hostům i ublížit“). V rozsahu předmětného výroku, který by měl být žalobce schopen tolerovat, proto nejde o neoprávněný zásah žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce, a i pokud by tomu tak hypoteticky nebylo, nezakládá by svou intenzitou takový zásah z hlediska subsidiarity finanční satisfakce (§ 2951 odst. 2 o. z.) právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, ale případně pouze na satisfakci morální.

20. Jde-li o hodnotící úsudek žalovaného o tom, že žalobce je **chamtivý**, pak i na ten je nutno pohlížet výše předestřenou optikou poněkud snížené míry ochrany osobnosti žalobce, a žalobce by proto měl být schopen takové hodnocení tolerovat. Ostatně i ohledně tohoto výroku právní zástupce žalobce při jednání soudu prvního stupně dne 24. 3. 2023 uvedl, že se s takovým výrokem žalobce „*snad*“ dokáže smířit.
21. Na podporu tohoto přístupu odvolací soud uvádí, že dle ustálené judikatury samy hodnotící soudy nemohou z logiky věci podléhat důkazu pravdy, neboť existenci faktů lze sice prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze. Ve vztahu k hodnotícím soudům nelze tedy požadavek dokázat jejich pravdivost naplnit a takový požadavek porušuje samotnou svobodu názoru (např. nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99). To však neznamená, že hodnotové soudy jsou zcela nenapadnutelné, neboť tam, kde je nějaké prohlášení hodnotovým soudem, může přiměřenost zásahu do osobnostních práv záviset na tom, zda existuje dostatečný faktický podklad pro napadené prohlášení, protože i hodnotový soud bez jakéhokoli faktického podkladu může být přehnaný (např. nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03). Presumpcí dovolené kritiky (presumpcí ústavní konformity) je chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám (např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05; rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004 ve věci *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, stížnost č. 49017/99, odst. 76).
22. I soud prvního stupně měl za prokázané, že žalobce mimo vědecké činnosti působí ve společnosti XXXXXX, která je jako tzv. spin-off firma založena za účelem komercializace duševního vlastnictví vytvořeného na výzkumné organizaci (XXXXX). Soud prvního stupně takový skutkový základ úsudku žalovaného hodnotil ve vztahu k žalobci pozitivně s tím, že toto podnikání ve výsledku přináší prospěch i univerzitě. Soud prvního stupně ovšem nijak nezohlednil, že v rámci těchto komerčních aktivit těžících z výzkumné činnosti nemá v předmětné obchodní společnosti výzkumná organizace vůbec žádný podíl a že jediným společníkem této společnosti je žalobce sám (s obchodním podílem 100 %). Právě tak soud prvního stupně nezohlednil, že předmětná ekonomická konstrukce (v jejímž rámci je žalobce vedle svého vědeckého angažmá současně jediným společníkem uvedené obchodní korporace, která byla založena za účelem komercializace duševního vlastnictví vytvořeného na univerzitě, jež přitom nemá v této korporaci vůbec žádný podíl a poskytuje jí na základě veřejných zakázek finanční prostředky) je neoddiskutovatelně **otázkou veřejného zájmu**, neboť se týká nakládání s veřejnými prostředky. To platí tím spíše, že i dle výsledků policejního šetření se do specifikovaných výběrových řízení přihlásila právě pouze společnost XXXXXX (s tím, že v rámci České republiky neexistuje jiný výrobce XXXXX) a že někteří zaměstnanci XXXXX vykonávají na základě dohod o provedení práce pracovní činnost pro společnost XXXXXX, přičemž bylo obtížné rozlišit u nich jednotlivé činnosti ve vztahu k oběma zaměstnavatelům. Fakt, že obdobný XXXXX stroj, který dodala univerzitě společnost XXXXX, byl na konci roku 2020 na XXXXX zkonstruován jako součást řešení jiných výzkumných projektů, byl policejním šetřením ve své podstatě potvrzen s tím však, že toto zařízení je výstupem vědecké práce, u kterého byl XXXXX aplikačním partnerem a dárce podpory 22 000 euro a jako spolupracující subjekt poskytl své know-how k jeho sestrojení. Bez spolupráce s obchodní společností XXXXX by toto zařízení vůbec nemohlo být na XXXXX sestaveno, konstrukčně se odlišuje, nemá revizní zkoušku a nemůže být využíváno kromě řešitelů v jiných projektech. Nicméně skutečnost, že policií provedeným vyšetřováním nebyl

zadokumentován vznik škody na straně XXXXX univerzity, neznámá, že z takto nastavené konstrukce nakládání s veřejnými prostředky, která vzbuzuje legitimní pochybnosti, žalobce jako jediný společník společnosti XXXXXX za podezřelých okolností neprofitoval. Roli žalobce v takové konstrukci ostatně negativně hodnotil nejen žalovaný, ale i kolegové žalobce L. Z. a D. T., kteří na žalobce dne 26. 6. 2020 trestní oznámení v daných souvislostech podali.

23. Platí zde přitom, že svoboda projevu představuje jeden z konstitutivních znaků demokratické pluralitní společnosti, v níž je každému dovoleno vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy [viz nálezn. sp. zn. I. ÚS 453/03 (N 209/39 SbNU 215)]. Její respektování vytváří prostor k tomu, aby se v zásadě jakákoliv otázka mohla stát předmětem veřejné debaty, v jejímž rámci budou prezentovaná tvrzení a názory otevřeny možnosti konfrontace ze strany jejich dalších účastníků. Ačkoliv jsou možnosti výkonu svobody projevu omezené (viz čl. 17 odst. 4 Listiny), možnost vyjádřit svůj názor, jakkoliv s ním lze nesouhlasit nebo mít výhrady k jeho formě, je výrazem práva každého být v této debatě aktivním účastníkem a podílet se tak spolu s ostatními na veřejném životě.
24. Z hlediska zvolené formulace je pak žalovaným užitě hodnocení žalobce jako chamtivého snad mírně expresivní, nicméně je ve vztahu k osobě určitého veřejného zájmu, ve věci veřejného zájmu a při existenci uvedeného skutkového základu (žalobce těží z konstrukce nakládání s veřejnými prostředky, vyvolávající legitimní pochybnosti) ještě přípustné. Nedosahuje totiž hranice tzv. intenzivního excesu, neboť nejde o výrok vulgární či výrok natolik vysoké míry expresivity, který by již nebylo v demokratické společnosti s poukazem na požadavek zajištění elementární úcty k člověku možno tolerovat. Rovněž v rozsahu tohoto výroku, který by měl být žalobce schopen snést, proto nejde o neoprávněný zásah žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce, a i pokud by tomu tak hypoteticky nebylo, nezakládá by svou intenzitou takový zásah z hlediska subsidiarity finanční satisfakce (§ 2951 odst. 2 o. z.) právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, ale případně pouze na satisfakci morální.
25. Naopak hodnocení žalobce jako **amorálního** je již nepřipustně přehnané, neboť totálně zpochybňuje celkovou morální integritu žalobce a napadá i jeho důstojnost, a jde tudíž o kritiku nepřiměřenou, kterou nelze s poukazem na požadavek zajištění elementární úcty k důstojnosti člověka v dané situaci tolerovat. Slovní výpady směřované *ad personam* mají být chráněny méně než kritika *ad rem* (viz např. nálezn. Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13; usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 1041/17). Obecněji je žádoucí silněji chránit kritiku věcnou než osobní výpady vůči jednotlivcům (srov. i *Husseiní, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol.* Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 558, marg. č. 17 184). Legitimitu zveřejnění nelze dovodit a ústavní ochranu svobodou projevu nelze poskytnout informaci, pokud byla dominantně motivována touhou poškodit difamovanou osobu (nálezn. Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09). To platí tím spíše, že dle děkana fakulty rozhodně nebylo na spory mezi žalobcem a Z. nahlíženo jako na projev amorálnosti žalobce, ale jako na nedorozumění a napětí mezi skupinami na XXXXX s tím, že situace není černobílá. Na zasedání akademického senátu dne 14. 6. 2021 nebyl přijat návrh usnesení o znepokojení s průběhem řešení kauzy Z., a to poměrem hlasů 5:10, z čehož rovněž vyplývá, že na daný spor nebylo akademickou obcí nahlíženo jako na projev amorálnosti žalobce. Odvolací soud proto aprobejuje, že soud prvního stupně v tomto směru neprováděl další dokazování žalovaným navrženými důkazy, a poukazuje pro dané účely i na fakt, že za tento výrok žalovaného je žalobcem nárokována jen naprosto symbolická satisfakce v bagatelní částce 1 000 Kč (viz odst. 38 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), a omezení svobody projevu žalovaného proto nemůže být již jen z tohoto důvodu nepřiměřené. Spojoval-li žalovaný po seznámení s právním názorem odvolacího soudu ve svém emotivním přednesu žalobce se Státní bezpečností, šlo o v odvolacím řízení nepřipustnou novotu (§ 205a o.s.ř.), ke které se nepřihlíží (§ 213 odst. 5 o.s.ř.).

26. Ohledně výroků týkajících se **údajné trestné činnosti žalobce** (tunelování, podvody, vydírání) odvolací soud předesílá, že pro účely posouzení toho, zda se skutek stal, zásadně platí, že soud v občanském soudním řízení není (z hlediska § 135 o.s.ř.) vázán zprošťujícím rozsudkem vydaným v trestním řízení (ani rozhodnutím o zastavení trestního či přestupkového řízení); na základě hodnocení důkazů odpovídajícího ustanovení § 132 o. s. ř. proto může (ale nemusí) dospět k závěru, že skutek, pro nějž byl účastník občanského soudního řízení trestně stíhán (pro nějž proti němu bylo vedeno přestupkové řízení) a v němž je zároveň spatřováno jeho protiprávní jednání, se stal, přestože soud v trestním řízení (správní orgán v přestupkovém řízení) učinil závěr, že tento skutek nebyl prokázán (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 25 Cdo 297/2009, Soubor C 10407, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 1999 sp. zn. 21 Cdo 2368/98, uveřejněné v časopisu Soudní rozhledy č. 8/1999 s. 246, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 686/2015, Soubor 15620, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 25 Cdo 5001/2016). Z takového rozhodnutí tedy soud vychází, tzn. nemůže jeho existenci ignorovat, důkaz jím provedený hodnotí jako jiné důkazy, může se od závěrů, na nichž je postaveno odchýlit, ale musí své odlišné závěry odůvodnit. Z hlediska právní jistoty je zásadně nežádoucí, aby soudy při opakovaném posuzování těchto otázek ve věcech těchto účastníků dospívaly k rozdílným závěrům, ale nelze to *a priori* vyloučit (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. II. ÚS 2742/07). Rovněž tam, kde různé soudy v různých věcech s různými účastníky řeší jako předběžnou stejnou otázku, by měly postupovat tak, aby při posuzování těchto skutkových okolností nedospívaly k rozdílným závěrům; s přihlédnutím k tomu, že skutkový stav věci může být v různých řízeních zjištěn odlišně, však nelze vyloučit ani možnost, že si různé soudy vyřeší tutéž předběžnou otázku rozdílně (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 726/2007).
27. Možnost aplikace uvedených obecných východisek je nicméně v posuzovaném případě z logiky věci i s oporou v judikatuře Nejvyššího soudu (viz níže citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1607/2017; a ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 41/2021) specificky limitována tím, že podstatou posuzovaných výroků je zásah do práva na ochranu osobnosti žalobce projevem žalovaného, porušujícím princip **presumpce neviny**, který přitom působí nejen vůči orgánům činným v trestním řízení, ale i ve vztahu k osobám soukromého práva (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13). Dle předmětného nálezu Ústavního soudu presumpce neviny nebrání informování o trestním řízení nebo o okolnostech, které mohou opodstatňovat závěr o tom, že se někdo dopustil trestného činu, plynou z ní ovšem určité **meze, pokud jde o způsob, jakým má k takovému projevu dojít**. Informování veřejnosti o trestním řízení, jakož i na ně navazující veřejná diskuse, nesmí být vedeny v tom smyslu, že otázka viny je předem rozhodnuta. To neznamená, že předmětem veřejné diskuse nemůže být přímo otázka viny, tedy zda se určitá osoba svým jednáním dopustila nebo nedopustila trestného činu, a že v tomto směru zásadně nelze veřejně zaujmout jakýkoliv názor. Vždy však musí být zřejmé, že žádný takto prezentovaný názor, byť sebevíce odůvodněný a skutkově podložený, ještě s jistotou neznamená, že se tato osoba trestného činu skutečně dopustila, a že s konečnou platností může o vině rozhodnout jen soud. Není přitom nezbytné, aby tyto skutečnosti byly obsaženy v každém projevu výslovně. Postačí, pokud vyplynou z jeho celkového vyznění či kontextu předmětného projevu.
28. Právě tak Nejvyšší soud ohledně kritiky, z níž vyplývá, že se konkrétní osoba měla dopustit trestného činu, aniž by za to byla pravomocně odsouzena či obviněna, judikoval, že jednání, kdy není respektována presumpce neviny a s žalobcem je zacházeno jako s pachatelem, je v rozporu s právem na ochranu osobnosti (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1607/2017, a zdroje tam uvedené).

29. O tom, zda někdo spáchal trestný čin a jaký, nerozhoduje subjektivní náhled jednotlivce, ale výlučně orgány k tomu z Ústavy a ze zákona povolané (čl. 90 úst. zák. č. 1/1993 Sb., čl. 39 Listiny základních práv a svobod); případný nesouhlas s autoritativním (a pravomocným) rozhodnutím těchto orgánů je zcela nerozhodný a nemůže založit důvod pro vyvinění z odpovědnosti za (neoprávněný) zásah do zákonem chráněných hodnot jiných subjektů (nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96).
30. Posuzovaný projev žalovaného takové meze přípustného projevu jednoznačně překračuje, neboť bez sebemenší polemiky naprosto kategoricky sděluje, že se žalobce dopustil trestné činnosti, což výše uvedenou optikou nelze tolerovat, a to ani u osoby určitého veřejného zájmu a v otázce veřejného zájmu. Jak správně uvedl soud prvního stupně, je zásadní rozdíl mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a prohlášením že se dotyčný dopustil daného činu, aniž by byl pravomocně odsouzen [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1304/2019 (publikovaný ve Sbírce soudního rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 41/2021) nebo rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 4. 2018 sp. zn. 30 Cdo 2235/2017, bod 17. či z 22. 4. 2010 sp. zn. 30 Cdo 3468/2008].
31. V takové situaci je (opět s oporou v judikatuře Nejvyššího soudu) zcela zbytečné provádět jakékoli dokazování ohledně pravdivosti skutkových tvrzení či skutkového základu výroků kategoricky porušujících presumpci nevin, a soud prvního stupně tudíž navržené důkazy opodstatněně neprovedl, což i řádně zdůvodnil. Dle již citovaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1607/2017, pro tyto účely platí, že k porušení povinnosti dbát presumpci nevin dochází bez ohledu na to, zda má kritika reálný základ či nikoli. Z rovněž již citovaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 41/2021, pak pro dané účely vyplývá, že obecně je sice třeba skutková tvrzení vyvrátit tzv. důkazem pravdy a oprávněnost kritiky se zkoumá toliko u hodnotících soudů, nicméně za přípustné skutkové tvrzení ani oprávněný hodnotící úsudek nelze považovat takové výroky, kterými dochází k porušení presumpce nevin. Soud prvního stupně tudíž správně nevyhověl důkazním návrhům žalovaného k prokázání jeho procesních tvrzení, neboť hypotetické prokázání těchto tvrzení by nemohlo nic změnit na závěru, že žalovaný porušil presumpci nevin žalobce, čímž protiprávně zasáhl do jeho osobnosti.
32. Pokud žalovaný nesouhlasí s tím, že by předmětná judikatura měla na posuzovaný případ dopadat, nutno zopakovat, že princip presumpce nevin působí nejen vůči orgánům činným v trestním řízení, ale i ve vztahu k osobám soukromého práva. To je ostatně i výrazem charakteru práva na ochranu osobnosti jako práva (v soukromoprávním smyslu) absolutního, tedy působícího vůči všem třetím osobám (*erga omnes*). Argument žalovaného o tom, že by pak i jakékoli podání trestního oznámení či vyšetřování trestné činnosti bylo porušením presumpce nevin, je zcela nesprávný a rozporný s ustálenou judikaturou, dle které jsou podání trestního oznámení a postupy orgánů činných v trestním řízení výkonem zákonné licence, krytým zásadně (s výjimkou excesu) okolností vylučující neoprávněnost zásahu (z mnoha např. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 13/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2000, sp. zn. 30 Cdo 422/2000). Obdobná licence pro zásah do práva na ochranu osobnosti není v posuzované věci vůbec dána a jde o naprosto odlišné situace.
33. Argumentuje-li žalovaný, že Česká republika není totalitním státem, ve kterém by žalovanému bylo zakázáno zaujmout názor, že postup policie byl chybný, pak má jistě pravdu, nicméně tato argumentace se zcela míjí s podstatou posuzovaného projevu, v němž žalovaný věcně nepolemizoval s postupem či závěry policie, nýbrž kategoricky uvedl, že se žalobce trestné činnosti dopustil. Lze pro tyto účely zopakovat judikatorní závěry, dle nichž je z hlediska právní přípustnosti výroku podstatný způsob, jakým k projevu dochází, přičemž je zásadní rozdíl mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a prohlášením že se dotyčný dopustil trestného činu.

34. Žalovaný dále vytýká soudu prvního stupně, že nerozhodl procesním usnesením o zamítnutí důkazních návrhů žalovaného a pouze bez dalšího ukončil dokazování. Z protokolu o jednání ze dne 9. 6. 2023 vyplývá, že soud prvního stupně po předchozím poučení dle § 119a odst. 1 o.s.ř. prohlásil za situace, kdy zástupce žalobce netvrdil žádné další skutečnosti a neoznačil nové důkazy, stejně jako zástupkyně žalovaného, která ovšem trvala na provedení dosavadních důkazních návrhů žalovaného, dokazování za skončené. Např. dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 749/2005, platí, že návrh na provedení důkazu, jemuž nevyhoví, zamítne soud usnesením, a v rozhodnutí o věci pak vyloží, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. Přestože soud prvního stupně při nevyhovění důkazním návrhům žalovaného na jednání dne 9. 6. 2023 formálně vzato nevyhlásil, že se jedná o usnesení, kterým se navržené důkazy pro nadbytečnost zamítají, nezavdávalo soudem prvního stupně fakticky učiněné prohlášení dokazování za skončené nejmenší pochybnosti, že žalovaným navržené důkazy nebudou provedeny, přičemž s důvody, proč tak opodstatněně učinil, se soud prvního stupně pečlivě vypořádal v písemném vyhotovení rozhodnutí. Jak již uvedeno, hypotetické prokázání procesních tvrzení žalovaného by nemohlo nic změnit na závěru, že žalovaný porušil presumpci neviny žalobce, čímž protiprávně zasáhl do jeho osobnosti, a ohledně absence potřeby dalšího dokazování ve vztahu k výroku o amorálnosti lze odkázat na odst. 25 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Pokud by tedy případně v tomto směru došlo ze strany soudu prvního stupně k formálnímu pochybení v podobě absence vyhlášení usnesení o neprovedení důkazů pro nadbytečnost, materiálně vzato by se rozhodně nejednalo o takovou vadu, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Není proto z tohoto pohledu důvod rozhodnutí soudu prvního stupně dle § 219a odst. 1 písm. a) o.s.ř. zrušit a takový postup odvolacího soudu by byl nepřipustně formalistický a ryze samoučelný.
35. Lze tedy se zřetelem k výše uvedenému ohledně výroků o amorálnosti, tunelování, podvodech a vydírání opodstatněně uzavřít, že na základě § 2910 o. z. (první skutkové podstaty) došlo ke vzniku civilní deliktní odpovědnosti žalovaného za zaviněný zásah do absolutního (v soukromoprávním významu) práva žalobce na ochranu osobnosti (§ 81 o. z.), *in concreto* do jeho dílčích osobnostních práv na ochranu vážnosti, cti a důstojnosti. Naopak ohledně výroků o tom, že žalobce je chamtivý a cholerik, k neoprávněnému zásahu žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce z výše vyložených důvodů nedošlo.
36. Žalovanému, odpovědnému na základě § 2910 o. z. (první skutkové podstaty), tudíž za výroky o amorálnosti, tunelování, podvodech a vydírání vznikla ve smyslu § 2956 o. z. povinnost odčinit žalobci nemajetkovou újmu a je dán prostor zabývat se přiměřeným zadostiučiněním dle § 2951 odst. 2 o. z.
37. Zpochybňuje-li žalovaný vznik nemajetkové újmy způsobené žalobci předmětným e-mailem, lze jednak odkázat na správná skutková zjištění soudu prvního stupně, dle kterých se obsah e-mailu rozšířil mezi spolupracovníky žalobce a dočasně snížil renomé žalobce. Dále lze zopakovat, že pro úspěšné uplatnění práva na ochranu osobnosti postačí, že zásah byl objektivně způsobitelný narušit nebo alespoň ohrozit chráněné osobnostní statky (z mnoha srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 30 Cdo 41/2017; s poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 662/2002). Není tu rozhodné, zda k újmě skutečně došlo; postačuje objektivní způsobilost příslušného jednání takovou újmou způsobit (viz např. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007). Jak již uvedeno, žalovaný počítal a musel počítat s tím, že informace z e-mailu se dostanou k širšímu okruhu osob než jen k jeho přímým adresátům. Soud prvního stupně vzal správně v úvahu okolnosti, ze kterých lze dle zásad logického myšlení usuzovat na úmysl žalovaného profesně žalobce poškodit, a přílehavě s oporou v § 2957 o. z. promítl tento úmysl žalovaného do závěru o nutnosti poskytnutí zadostiučinění v peněžitě podobě.
38. Žalobce k výzvě odvolacího soudu při jednání dne 18. 9. 2024 specifikoval, že z celkové souhrnně nárokové náhrady ve výši 50 000 Kč požaduje za výrok žalovaného o amorálnosti 1 000 Kč,

o chamtivosti 1 000 Kč, o choleričnosti 1 000 Kč, o tunelování 20 000 Kč, o podvodech 15 000 Kč a o vydírání 12 000 Kč. Jak již uvedeno, výroky žalovaného o chamtivosti a choleričnosti žalobce nedošlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobce, a žalobci tudíž v tomto směru právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích nenáleží. Na základě volné úvahy odvolacího soudu (§ 136 o.s.ř., § 211 o.s.ř.) a při vázanosti odvolacího soudu žalobním petitem pak rozhodně nelze zbývající částky (1 000 Kč za výrok o amorálnosti, 20 000 Kč za výrok o tunelování, 15 000 Kč za výrok o podvodech a 12 000 Kč za výrok o vydírání) považovat, a to samostatně ani v celkovém souhrnu (48 000 Kč), za nepřiměřeně vysoké. Lze pro tyto účely poukázat především na charakter a intenzitu výroků (totální zpochybnění celkové morální integrity žalobce a kategorická konstatování trestné činnosti žalobce), jakož i na úmysl žalovaného žalobce poškodit, což je okolnost zvláštního zřetele hodná dle § 2957 o. z. Z § 2957 o. z. totiž vyplývá jednoznačný pokyn zákonodárce vzít úmysl škůdce jako okolnost zvláštního zřetele hodnou v úvahu při stanovení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění.

39. Se zřetelem k výše uvedenému tudíž odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně dle § 220 odst. 1 o.s.ř. v I. výroku částečně změnil zamítnutím žaloby ohledně částky 2 000 Kč s úrokem z prodlení za výroky žalovaného o chamtivosti a choleričnosti žalobce, kterými nedošlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobce. Ve zbytku odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně dle § 219 o.s.ř. v I. výroku jako věcně správný potvrdil.
40. Protože došlo k částečné změně rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud rozhodl nejen o náhradě nákladů odvolacího řízení, ale originálně také o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně dle § 224 odst. 2 o.s.ř. Při úspěchu žaloby pouze ohledně části napadaných výroků žalovaného odvolací soud ve své rozhodovací praxi pro účely § 142 odst. 2 o.s.ř. ustáleně vychází z toho, že ve věcech ochrany osobnosti nelze míru úspěchu a neúspěchu účastníků řízení poměřovat mechanicky na základě výše přisouzené a zamítnuté částky, neboť způsob a výše satisfakce je výsledkem volné úvahy soudu. Určující zde je, zda se z hlediska svého základu jedná o výroky oprávněné či neoprávněné, tedy zda danými výroky došlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti. V souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 170/99, zde obdobně platí, že soud nemůže postupovat mechanicky (tedy prostou mechanickou komparací míry úspěchu a neúspěchu ohledně jednotlivých uplatněných nároků), ale musí věcně posoudit, co je v dané věci hlavní a co doprovodné. Určujícím kritériem ohledně jednotlivých napadaných výroků pak je vždy úspěch či neúspěch v hlavní otázce, tedy zda žalovaným bylo zasazeno neoprávněným způsobem do osobnostních práv žalobce.
41. V tomto smyslu měl žalobce věcný úspěch ohledně 4 ze 6 napadaných výroků (tedy co do 2/3) a žalovaný naopak ohledně 2 ze 6 napadaných výroků (co do 1/3). Po odečtení míry svého neúspěchu má proto žalobce vůči žalovanému na základě § 142 odst. 2 ve spojení s § 224 odst. 1 a 2 o.s.ř. právo na poměrnou část náhrady nákladů řízení před soudy obou stupňů v rozsahu 1/3, kterou je žalovaný povinen zaplatit k rukám zástupce žalobce (§ 149 odst. 1 o.s.ř.).
42. 1/3 nákladů řízení žalobcem v řízeních před soudy obou stupňů účelně vynaložených činí 15 205,66 Kč a sestává z částky 12 463 Kč za řízení před soudem prvního stupně (1/3 z účelně vynaložených nákladů řízení žalobce správně soudem prvního stupně vyčíslených na 37 389 Kč) a z částky 2 742,66 Kč za odvolací řízení [odměna právního zástupce za 2 úkony právní služby v podobě vyjádření k odvolání žalovaného a účasti u jednání odvolacího soudu á 3 100 Kč (§ 9 odst. 4 písm. a), § 7 bod 5, § 11 odst. 1 AT), 2 režijní paušály á 300 Kč (§ 13 odst. 4 AT) a náhrada DPH 1428 Kč (§ 137 odst. 3 o.s.ř.), tedy celkem 8 228 Kč]. Mezi účelně vynaložené náklady odvolacího řízení žalobce nelze v podmínkách neúplné apelace odvolacího řízení, v nichž platí obecný zákaz novot, a při nezměněné argumentaci řadit další poradu s klientem dne 11. 9. 2024.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **není** dovolání přípustné [§ 238 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

Brno 18. září 2024

JUDr. Michal Ryška v. r.
předseda senátu